

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

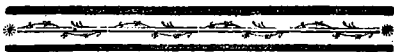
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Liigprædiken
over
Salig
Nicolai Mannestad,
Doctor Theologiæ,
Professor i det Ebraiske Sprog, og
Lektor Theologiæ, ved Odense Gymnasium,
samt residerende Capellan
ved St. Knuds Kirke i Odense.
holden
udi St. Knuds Kirke
den 25de April 1782
af
Lorenz Ancher.

Odense, 1782.

Trykt i det Kongel. Privileg. Adresse-Contoirs Bogtrykkerie.

Bøn.

Store Gud! du Livets og Dødens Herre! dine Veie ere i Helligdommen, og en for Dødeliges Dyne uigiennemtrængelig rødselsfuld Dunkelhed omgiver dem. Hvor ofte borttrykker du ikke den, som syntes at være en nødvendig Stytte for en efterladt talrig Familie? Hvor ofte borttrykker du ikke, i deres bedste Manddoms Alder, saadanne Mænd, som syntes at være af dig selv udvalgte Redskaber til din Geres Udbredelse, og til Menneskelighedens Nytte?

Giv naadigste Fader! at vi, endog i saadanne Tilfælde, med ndmng Erkiendelse af vor indskrænkede Forstands svage Evne, og vores Uformuenhed til at bedømme dit Forsyns Førelser, maatte kunde prise din Wiisdom og Godhed, giennemtrængte af den Overbeviisning, at dine Veie

ere stedse de viseste og bedste, endog da, naar de for os synes idel Dunkelford! Giv, at de Betragtninger, vi i Dag ved denne din troe Tieneres Grav, hvis jordiske Levninger vi nu have geleidet til Hvile, ville anstille, maatte tiene os alle til sælles Opbyggelse og Opmuntring! Amen.

Indgang.

Vor salige Ven, som vi i Dag have fulgt til sit Sove-Kammer, var en Mand, som vel fortjener, at vi staae stille ved hans Grav, vade den med sølsomme Taarer, og anstille, over hans Liv og dødelige Ufgang, saadanne Betragtninger, som endog i Estertiden kunde være os selv til Nytte. Men hvilken Betragtning skulde vel ved saadan en Mands Grav kunde være mere naturlig og passende, end den, som nærmest flyder af de Jesu Ord, vi læse Math. 25, 21?

Text.

Math. 25. 21.

Vel du gode og troe Tienere! Du haver været troe over det Lidet, jeg vil sætte dig over meget. Gaa ind til din Herres Glæde!

3

I Anledning af disse Ord ville vi derfor ved nærværende sørgelige Begivenhed rette vor Opmerksomhed paa følgende

Hovedsætning:

Guds troe Tieneres salige Løn.

Og ville vi da eftertænke:

- I. Hvilke de ere, som kunde fortjene at bære Navn af Guds troe Tienere? og
- II. Den salige Løn, som disse Guds troe Tienere kunde være forvissede om.

I. Gud er alles vores Herre, og vi ere alle hans Tienere. Den Stand og Forsætning, Gud haver sat os udi her i Verden, tilligemed de besynderlige Pligter, samme paalegger, udgiøre for enhver især den ham anbetroede Tjeneste. Vel sandt, at Tjenesterne ere i Værdighed og Indskyldelse paa det Hele saare forskiellige! Den Høieste uddeler, efter sin urandsagelige Wiisdom, til den ene af os en Tjeneste af høiere og større, til den anden igien, en Tjeneste af lavere og mindre Værdighed og Vigtighed;

men dog ere vi alle, fra den Ringeste indtil den Høieste, Tienere af en og den samme Gud og Herre, for hvilken vi paa hiin Dag skulde aflægge Regnskab for vor Tienestes Forvaltning. Saa forskiellige som Tienesterne selv ere, saa forskiellige ere og de Pund til Tienestens Forvaltning, som den store Overherre haver skienket enhver især af sine Tienere. En haver bekommet fem Pund, en anden to, en anden ikkuns eet. Men paa hin store Regnskabs Dag, vil der, ved at demme om og hvorvidt vi have været troe Tienere, ikke saa meget blive seet paa, af hvad Værdighed og Vigtighed den os anbetroede Tieneste haver været, ei heller saa meget, hvor stort et Pund enhver især til Tienestens Forvaltning haver været betroed, som meget mere, hvorledes enhver især haver forestaaet sin Tieneste, være sig stor eller ringe, og hvorledes vi have aagret med de os skienkede Pund. Vilde vi, fordi den os anbetroede Tieneste synes ringe, eller det os givne Pund lidet, forsømme Tienesten eller nedgrave Pundet i Jorden, da paadrage vi os selv det allerførste Ansvar paa Dommens Dag. Math. 24, 25 til 28.

Vilde vi paa den anden Side, hovmode os af, og stole paa, vor Tienestes Vigtighed, eller vor Punds Storhed, da handle vi ligesaa daarlig
og

og lige saa ilde imod os selv; thi af den, hvilken meget er bleven givet, skal og meget blive krævet.

Den Høieste fordrer af ingen meer end det ham er givet, men derpaa kommer alting an, at vi troligen forvalte den Tieneste og redelig anvende det Pund, som os af vores Herre blev betroet. Skulle vi paa hin Dag kunne vente, at vor Overherre skal kalde os gode og troe Tienere, saa maa vi nødvendigen, hver i sin Tieneste, og hver efter sit Pund, med den redeligste Flid, søge at opfylde den os forlenede Tienestes Hensigt, og med den ivrigste Bestræbelse arbejde paa, at vores Overherres Ære, vor egen og vore Medskabningers Lykkelighed, ved vor Tienestes Forvaltning og Punds Anvendelse, i mueligste høje Grad kan befordres.

Mange have fra Verdens Begyndelse Guds troe Tienere været, og ikke lidet Antallet af dem, der paa en besynderligere Maade have viist sig som Guds troe Tienere i hans Huus, i hans Kirke; men vi behøve ikke at hente Exempler langt borte; vi finde nær ved, i vor salige Ven, hvis Tab vi i Dag beklage, en Mand, der med Rette kan anprises som et Exempel paa en troe Guds Tienere, hvad enten vi betragte ham i Almindelighed som

Menneske, som Christen, eller i Særdeleshed som Lærere udi Guds Kirke.

Vor Salige Mønnestad besad ei allene et stort naturligt Pund, men sølede og, allerede i sin tidligste Ungdom, den varmeste Iver for at anvende samme paa den nyttigste Maade. I sit 14de Aar, en Alder, da andre Unge endnu, uden Skam for dem selv, ikkuns ere at ansee som Børn, havde vor salig Mønnestad allerede med saa redelig og virksom en Flid anvendt det ham betroede Pund, at hans Lærere befandt ham at være moden til de høiere Skoler, og derfor dimitterede ham fra Trundhiems Skole til Universitetet i Kiøbenhavn.

Udi Aaret 1747, da vor salige Ven ei havde opnaaet mere end 17ten Aars Alder, en Alder, udi hvilken den største Deel af vore Unge kiendeligen sees at trænge, endog saa Hiemme, til Forsældres, Læreres og Veiviseres, Opshyn, fandt hans Farbroder, salig Hr. Biskop Mønnestad, ham af saa alvorlig, af saa sindig en Tænkemaade, og af saa gode Indsigter, at han med Nytte kunde besøge ogsaa fremmede høie Skoler, hvorfors han paa egen Bekostning lod ham i fornævnte Aar reise udenlands. Hvilket herligt Vidnesbyrd for vor salige

salige Ven om hans naturlige Gavers redeligste Anvendelse, af en Mand, der selv besad baade Lærdom og Skionsfornhed! Udfaldet viiste ogsaa, at det Haab, salig Biskoppen havde giort sig om sin paa den Tid saa unge Broder-Søn, ikke havde været ugrundet. I Aaret 1750 kom han, efter at have besøgt især Halle og Rostock, hjem med formerede Indsigter, blev strax derefter i næstfølgende Aar 1751 erkjendt for beqvem til at være Informator for Cadetterne, og 3 Aar derefter, nemlig i Aaret 1754, blev han af det Theologiske Facultet i Kiøbenhavn beskikket til at være Provost paa Regentsen og Klosteret sammesteds. I en Alder altsaa af 24 Aar, udi hvilken der findes saa mange, der neppe kunde regiere dem selv, befandttes han af værdige og indsigtsfulde Mand skikket og værdig til at regiere andre.

Hvor vel han haver svaret til de store Forventninger, hans Behynderer gjorde sig om ham, med hvilken vedholdende Flid han stedsf har dyrket sine Natur-Gaver, og søgt at formere sine Indsigter, med hvilken Trofast og Redelighed endelig han har forestaaet alt hvad ham blev anbetroed, derom kunde de hastige Skridt, han i Begyndelsen gjorde paa Forfremmelses Bane, nok som være Vidner. Udi Aaret 1755 blev han Sog-

nepræst ved Herlufsholm, i Aaret 1758 blev han Lærere i det Ebraiske Sprog og Guds-Læren ved Gymnasium i Odense, udi Aaret 1760 erkjendte det Theologiske Facultet ham værdig og moden til at være Doctor i Guds-Læren, ved hvilken Keilighed han udgav og forsvarede en lærd Afhandling, der blev et nyt Beviis paa hans Siæls Dybsindighed og hans Tænke-Evnes Kraft. Endelig blev han 1766 tillige residerende Capellan ved St. Knuds Kirke i Odense.

Alle her tilstædeværende kan jeg med Frimødighed opkræve som Vidner paa den Nedelighed, den trofskabsfulde Flid og den Ridkerhed, med hvilken han haver forestaaet begge sine Lære-Embeder, saavel ved Gymnasiet som ved Kirken. Gymnasium savner i ham en Lærere af ugemene Indsigter, og Menigheden en Siælesørgere, der ivrigt antog sig de ham anbefoede Siæles Vel. Saa stor var hans Virksomhed, og saa trofskabsfuld den Flid, som han anvendte paa at aagre med det ham anbefoede Vund, at han langt fra ikke troede at have gjort nok, naar han opfyldte de sædvanlige Embeds-Pligter; men, da Gud havde forlenet ham en grundig Dømmekraft, en skarp tænkende og dybsøgende Siæl, saa holdt han det for sin Pligt at anvende de ham givne Evner, paa at grand-

grandste i Religionen, at forske i den hellige Skrift, og ved lærerige Skrifter at meddele andre sine erhvervede Indsigter.

Han lod sig derfor ikke nøye med, paa Troe og Love at antage de af andre lærte Sætninger; han vandrede ikke uden Estertanke frem paa den slagne Vej; han erkjendte i Religionsfager intet Menneske, men alene Guds Ord, for sin højest Domme, og derfor undersøgte han stedse samme, uden Hensigt til menneskelige Sætninger, med redelig Lyft til at finde Sandhed. Skulle han end maaskee, og hvor let kan dette ikke hændes den redeligste Selvtænkere, undertiden have fejlet, saa vide vi, at Gud, som kiender den menneskelige Forstands snevre Grændser, seer i saadanne Tilfælde allene paa Hjertets Redelighed, og dommer langt anderledes end Menneskene. Et varigt Minde for Eftertiden stiftede unægtelig hans mange efterladte Skrifter ham, som alle vidne om hans Selvtænkens, om hans skarpt og dybtseende Siæleevner, og tillige bære Vidnesbyrd om vor salige Vens Virksomhed, utrettelige Flid, og de ham skienkede Natur=Gavers troeffabsfuldeste Anvendelse. Skulde da vel en saadan Troeskab, en saadan Redelighed, en saa virksom Flid, ingen Besønning finde? Skulle en saa vel anvendt Tid

ingen

ingen Indskyldelse have paa vor Saliges Skiebne i Evigheden? Jo! stor er

II. Den salige Løn, som Guds troe Tjenere kunde være forvissede om.

Saa alvorligen som Gud af enhver sin Tjenere fordrer Troskab og Redelighed i Tjenestens Forvaltning og det betroede Punds Anvendelse, saa vist som han straffer dem, der i deres Tjeneste ere forsømmelige, og nedgrave deres Pund i Jorden, lige saa vist ere og alle hans Forjettelser trofaste, alle Ja og Amen i Christo Jesu, lige saa vist belønner han og, langt over Fortjeneste, alle sine redelige og trokabsfulde Tjeneres Flid.

Vel sandt, at det ofte i denne Verden synes, som, om den trokabsfuldeste Flid udrettede mindst til at befordre her i Verden dens Lykke, som udviser samme; vel sandt, at ofte her, den mindre Værdige, den mindre Redelige, den mindre Trokabsfulde, sees at gjøre langt stærkere Skrit paa verdslig Lykkes og Forfremmelses Bane, end de af modsatte Egenskaber! men denne Verden er jo ikke heller det Sted, som Gud haver bestemt til fuldkommen Belønning for sine redelige Tjeneres Troskab. Hvor ofte bliver ikke han, den Alvidende, med sit, langt ud
 over

over Tidens Grændser ind i alle Eviigheder skuende
Dne, vaer, at Lidelser her ere det beqvemmeste
Middel til at modne Sjælen for Evigheden, og
til at bringe den menneskelige Aand til en desto
høyere Grad i Fuldkommenhed og Lykzalighed.

Paa hin Side Graven er det først, at vi faae
den Eviiges fuldkomne Visdom, Godhed og Ret-
færdighed, at skue i sin fulde Glæde. Der er
Straffernes, der er Belønningernes Skueplads.
Da er det først, at alle de, som her have været Guds
troe Tienere, skulde indgaae til deres Herres fuld-
komne Glæde. Det skulde de nyde en Salighed,
som vore ved Sandserne nedtrykte Sjæle-Evner
ikke formaae at fatte; en Lykzalighed, som efter
Apostelen Pauli Vidnesbyrd 1 Cor. 2. 9., intet
Dne haver seet, intet Dre hørt, og som ei er op-
steget i noget Menneskes Hierte; paa et Sted,
hvor der efter samme Apostels Udsigende, 2 Cor.
12. 4. høres udsigelige Ord, som Mennesker
ei formaae at udtale; en Lykzalighed, som er
af den Besskaffenhed, at samme, i Lidelser saa
vel svede og om Guds Børns tilkommende Her-
lighed saa vel underrettede, Apostel forsikrer os,
at denne nærværende Tids Lidelser ei ere værd at
regne imod den Herlighed, som da skal aabenbares
paa os. Rom. 8. 18.

Jlle

Ikke desto mindre, skienkes Guds troe Tienere ikke sjelden ogsaa her allerede en Deel af Belønningerne og en Forsmag paa den fuldkomnere Glæde, de have i Bente; ikke sjelden erfare de allerede her nogle, skiont mindre, Prøver paa, at Gud kiender og belønner sine.

Vende vi nu vor Opmærksomhed paa vor salige Ven, denne Guds troe Tienere, og anvende vi disse Betragtninger paa den Skiebne, som ham i denne nærværende Verden er vederfaret, da synes det vel ved første Øjekast, at alt er Dunkelhed omkring os, og at vi kunde have Anrsag til at spørge: hvor er Guds Trofasthed, hvor ere hans Forjættelser? Hvor ofte er ikke vor salige Vens sande Værd bleven miskiendt, hvor ofte ere ikke ubillige Donne fældede over ham! Hvor mange og svære vare ikke de Lidelser, hvor trykkende de Bekymringer, som forbittede vor salige Vens Liv, som maaskee tildeels medvirkede til at forkorte hans Leve-Alder! Men, naar vi med Alvorlighed og koldere Opmærksomhed vilde beskue hans Levnets Lob, da skulde vi endogsaa her finde nyt Beviis paa, at Gud ofte, endog i denne nærværende Verden, kiender og tildeels belønner sine trofastsfulde Tieneres redelige Tjeneste.

De

De hastige Skrit, han i en Tid af 12 til 13 Aar gjorde paa Verens og Forstremmelsens Bane, monne disse ikke bære Vidnesbyrd om, at Gud kiendte ham, som en troe Tienete og som et dueligt Redskab til sine viseste og veldædigste Hensigters Befordring? See vi til hans Død, og Dods Maade, da skulde vi endog her, naar vi ved Guds Aands Veiledning trænge ind i Helligdommen, faae at kve den viseste Godheds tydeligste Prover. Sandt nok, at hans Levedage vare kuns faa, og strækkede sig ikkuns fra den 13de October 1730, da hans Fader, Hr. Oberst-Lieutenant Laurids Naunestad, og Moderen, Frue Elisabeth Engelhardt, udi Nordmørs Provstie i Trondhiems Stift ude den Glæde første Gang at omfavne deres unge Søn, indtil den 14de April 1782, da Gud bortkaldede ham fra os! Sandt nok altsaa, at han blev borttrykket i sin fenreste Manddoms-Alder, og paa en for hans efterladte Familie og Venner høyst rørende Maade! men, hvilke vare vel med alt dette den høieste Wisdoms fuldkomneste Hensigter? Torde jeg, som er kuns Støv og Aske, med min svage Aands Evner vove at udspeide dit Forsyns Veie, alvise Gud; torde jeg vove at sige hvad jeg tænker, saa vilde jeg sige, at du bortkaldede ham saa tidlig, fordi du vilde hastigere befrie ham fra denne Verdens Besværligheder, og fordi du saae, at han allere-

allerede i sin kortere Levetid havde udrettet lange mere til din Ære og Menneskelighedens Nytte, end mange andre i en graahærdet Alder; fordi du saae, at han allerede var moden til Evigheden, og værdig til at bære Livsens Krone, derfor, vilde jeg da tænke og sige, haver du o Gud saa tidligen afløst ham fra hans Arbeide og givet ham sin Løn. I hans Døds Maade tilbeder jeg o Gud ikke mindre din vise Godhed. Sandt nok, at hans Død var pludselig, at den foraarstagede Forfækkelse! men for hvem? ikke for ham; thi han havde længe forud seet sin Død, var vel bered til samme, og kunde med Frimodighed see den i Møde, ja haver endog for nogle Aar siden, i en offentlig Gudstienestes Forsamling fra det hellige Talested, anpriset en saadan pludselig Dødsmaade, som den ønskeligste for sande Christne, og ønsket sig selv samme som en Betsignelse fra den Høieste. Nei! blot for hans efterladte Familie, og for os hans efterladte Venner var hans Dødsmaade overraskende. Men, have vi dog ikke alle, saa mange som have elsket ham, Aarsag til at takke Gud for hans hastige Døds Maade, der betog ham Fornemmelsen af de smertelige Følelser, der ellers nødvendigviis maatte have giennemboret hans Siæl? Hvilket krænkende Syn for ham, som den kierligste Ægtefælle og sømteste Fader, maatte det ikke have været,

været, i Livets sidste Stund, at see sin Seng omringet af sin trøstesløse Egtefælle, Mette Elisabeth Delgast, med hvilken han udi saa mange Aar havde levet i saa kiærligt et Egtefælskab, og af sine nie i Taare svømmende uforsørgede Børn, hvilke han saa inderligey elskede, og for hvilke Udsigterne i det Tilkommende, efter menneskelig Anseende, vare saa mørke! Vel sandt, at han var Christen, men endog den redeligste Christen er et Menneske, og føler som Menneske; hvor meget maatte da ikke saadanne Følelser have formeret Dødens Bitterhed for ham, dersom Guds Røst: Vel dig du gode og troe Tjenere, du haver været troe over lidet, jeg vil sætte dig over meget, gik ind i din Herres Glæde; ikke ved saadan en Døds Maade havde bortkaldet ham fra dette Liv, for at nyde sin Troefælskabs Belønning.

Nu er det, at han nyder samme i sin ganske Fuldkommenhed, nu er det, at hans forklarede Aand stiger, og i alle Evigheder skal stige, fra Fuldkommenhed til Fuldkommenhed, fra Enkelsalighed til Enkelsalighed. Nu skal hans dybt forskende Aand alt mere og mere glædes ved, at kunde trænge ind i de Guds Wiisdoms Hemmeligheder, som her for ham vare urandsagelige; nu skal han med glæde

B

deste

beste Lørvillighed imodtage stedse bedre og rigtigere Indsigter; nu skal han erkiende alle de Feil, som menneskelig Forstands Indskrænkning, og deraf flydende Svaghed, maatte have forarsaget; nu skal han, da han tilforn, saa rebelig han end forskede, dog kun saae Gud, som i et Speil og i en mørk Tale, og erkiendte hans Wiisdom kun stoffeviss, i Evigheden skue ham Ansigt til Ansigt, og erkiende ham, saaledes som han ogsaa selv erkendes. Hvor ublandet er da ikke nu hans Glæde, hvor fuldkommen hans Lyksalighed! Saa meget desto fuldkomnere maa den nødvendigen blive, da Gud selv haver Dan. 12, 3. lovet sine troe Tienere, som have underviist andre, at de skulde skinne som den udstrakte Befæstnings-Skin, og dem, som have retfærdiggjort mange, at de skulde lyse som Stierterne evindeligt og altid.

Vi ville derfor ikke længere beklage vor afdøde Ven, der nu som en troe Tienere er indgangen til sin Herres Glæde, til den evige Lyksalighed; Vi ville meget mere rette vor Opmærksomhed paa de Ønsker og Fordringer, hans forklarede Aand vist gjør over og til os, dersom det er afdøde Aander tilladt, at beskue de Esterlades Skiebne. Vist vilde da, salige Ven, Dit Ønske over, Dit Fordring og Formaning til alle dem iblant os, som have hørt

hørt Dine Undervisninger, og seet Din Vandel, være denne, at vi skulde dybt indprænte Dine Undervisninger i vore Hjerter, stræbe at træde i Dine Fodspoer, og især søge at efterligne Dig ved det os anbetroede Munds redeligste, virksomste og iørigste, Anvendelse, ndi den, enhver iblant os anbetroede Tjeneste. Vist vilde Du da opmuntre og vederqvæge Din efterladte dybtsørgende Families Hjerter med den Trøst, at Du var kun et Redskab i Guds Haand til deres Belfærds Befordring, og at, uagtet Du er død, den Gud, som er alle Enfers Forsvar og Faderleses Fader, endnu stedse lever, og vist vil vaage over deres Vel med det omhyggeligste Fader = Øye, naar de giøre sig hans besynderlige Forsyn værdige. Vist vilde da og Din Formaning til Dine efterladte Børn blive denne, at de, ved Gudsfrøgt, ved virksom og trostkabsfuld Flid, skulde træde i Dine Fodspoer, at de stedse skulde bruge Erindringen af Dine Fortienester, som en Opmuntring til aldrig nogensinde at tænke, tale eller giøre, noget som maatte være Dig uværdigt.

Vor Pligt er og bliver det stedse, Dyrebareste Venner, saaledes at bevare i vor Ihukommelse denne i Sandhed store og værdige Mands, denne vor salige Vens, stedsevarende Minde, at vi stræ-

be at efterligne hans Dyd, og søge endog efter hans Død, paa alle muelige Maader at vise, imod hans Esterladte, den Agtelse, den Kierlighed, den Taknemmelighed, vi skulde ham. Dette være da nok talt om vor salige Ven! vi forlade hans Hvilested; men evig skal hans ærefulde Minde være dybt indprentet i vort Sind; vi forlade hans Grav med det brændende Puske over os selv, som Erindringen af vor salige Vens Wandel nødvendigen maa frembringe hos os: Min Siæl doe den Retfærdiges Død, og mit Endeligt blive som hans! Amen.

